

crkva u svijetu

ZBIVANJA

NOVI DUHOVI?

Živan Bezić

Još na početku svijeta je Duh Božji lebdio nad vodama (Gen 1, 2). U svojoj punini, i na vidljivi način, izlio se je na mladu Crkvu na blagdan Duhova. Bio je upadljivo aktivan u prvim vjekovima kršćanstva, ali nikada nije napustio svoju Crkvu kroz čitavu njezinu burnu povijest.

No ipak, u naše dane, čini se da je Duh Sveti nanovo »zaduhao« i potresao starom zgradom Crkve kao ono na prve Duhove. Prvi navještaj novoga duhovnog povjetarca bio je saziv II. vatikanskog sabora. Povodom Koncila prostrujilo je starim dverima dvomilenijske Crkve novo proljeće itoplamsali su novi jezici Duha.

Da ne nabrajamo sve fenomene pokoncilске obnove što se upravo odvija u Božjem narodu, zaustavimo se samo na jednoj pojavi vjerskoga preporoda koja se izravno poziva na prisutnost Duha Svetoga. To je tzv. »katolički duhovski preporod« u Sjedinjenim Američkim Državama (Catholic Pentecostal Renewal). Pokret je još mlad, tek u povojima, i još nije dobio konačno ime. Nazivaju ga još katoličkim duhovskim pokretom (cath. pent. movement), obnovom (revival) ili vjerskim buđenjem (religious awakening). Pripadnici pokreta se sami, osobito u posljednje doba, najvole nazivati katoličkim karizmatičarima ili jednostavno karizmatičarima (charismatics). Zemljaci ih međutim nazivaju najviše imenom »pentekostalisti« (pentecostalists), što bismo mogli prevesti na hrvatski kao »duhovci« ili možda »duhovnjaci«.

Pojavili su se u SAD i tamo su najviše rašireni. Među njima ima i naših hrvatskih iseljenika, kako svjedoči Stjepan Božić.¹ Glavna su im središta katoličko sveučilište Notre Dame (South Bend, Indiana), gdje je predavao i naš slavni kipar Ivan Meštrović, te državno sveučilište Ann Arbor (Michigan), gdje im je upravni centar.

¹ *Magazin Glasa Koncila*, br. 2/1974, str. 81—88.

Najviše su izišli na glas prošle godine kad se je, u lipnju 1973, na stadionu sveučilišta Notre Dame našlo na okupu 25000 pentekostalista, a među njima više od 600 katoličkih svećenika, 8 biskupa i poznati kardinal Suenens.²

Što se događa?

Svakog tjedna — najčešće nedjeljom, dosta često radnim danom, a manje grupice i svakim danom — nađu se okupljene na molitvi skupine od deset do stotinjak (katkada i više stotina) kršćana, razasutih po svim krajevima Sjeverne Amerike, a sada i Evrope. Mjesto sakupljanja je obično koja crkva, po mogućnosti manja, a može biti i neki samostan, župski dom, crkvena škola, dvorana, baraka ili privatni stan. Taj molitveni sastanak, kako ga prisutni zovu, redovito traje oko dva do tri sata.

Molititelji se poredaju u krugu, sjede na stolicama ili tlu, a mnogi stoje i na nogama. Voditelj sastanka pozdravlja nazočne, pruža obavijesti i daje upute novodošlima. Molitva počinje pobožnim pjesmama uz pratnju gitara (gospel songs, negro spiritual, himni, popijevke i sl.). Veći dio nazočnih prate pjevanje udaranjem ruku. Zatim se vođa zbora ili netko drugi prihvaća čitanja Sv. Pisma, najviše Novoga Zavjeta. Poslije štenja nastupa kratki muk, nema propovijedi, nikakvih exegetskih komentara niti teoloških prepirki. Svatko razmišlja za sebe, a onda pojedinci iznose svoje osjećaje i dojmove u obliku usklika, molitava, hvala, pobuda ili uzdaha. Često opetuju naglas izreke poslanica ili evanđelja, one koje su ih najviše potresle. Prepuštaju se časovitom nadahnuću Pisma i Duha.

Plodovi biblijskog čitanja se redovito očituju u iznošenju osobnih vjerskih doživljaja, naročito ispovijesti i obraćenja. Neki od prisutnih otkrivaju svoje vjerske sumnje, životne probleme i poteškoće, te se preporučuju čitavoj zajednici u molitve. Ako su doživjeli uspjehe, sretne rasplete obiteljskih drama, ozdravljenja i obraćenja, svima navještaju mirabilia Dei, zahvaljuju Bogu i pozivaju suvjernike na pjesmu zahvale.

Čitanje biblije se može ponavljati, a pročitani odlomci su opet popraćeni meditacijom, pjesmom, pohvalama, uzdasima i molitvom, bilo tihom bilo glasnom, individualnom i skupnom. Predstojnik molitvenog zbora diskretno vodi čitavi skup i trudi se da se slavlje odvija u duhu pobožnosti i u što manjem metežu.

Posred molitava, pjesama i žarkih zaziva predvodnik s ostalim članovima zajednice izvršuje prastaru kršćansku gestu polaganja ruku na glavu ili ramena onih koji to zažele. Tom kretnjom se žele potpuno podložiti Duhu i zazivaju njegov silazak na sebe. U tim potresnim časovima mnogi dožive unutarnji preobražaj i rasvjetljenje, osjete se ispunjeni Duhom Svetim i ljubavlju Kristovom, padaju u zanos i stanu »govoriti u jezicima« (speaking in tongues). Taj govor u nepoznatim jezicima (u teologiji poznat pod imenom glossolalia) nastaje spontano, nenadno i pokazuje se u nesuvislim rečenicama, nerazumljivim uzvicima, neshvatljivim riječima ili kratkim improviziranim stihovima.

² *Time*, June 18, 1973, str. 47.

Pentekostalisti taj doživljaj nazivaju »krštenjem u Duhu Svetom« ili »krstom duha« i smatraju ga vrhuncem kršćanske molitve. Drže da je to autentični izljev III. božanske Osobe u dušu vjernika, prava kopija apostolskih Duhova. Ako se tom prigodom netko smatra nadahnutim i sposobnim da prevodi »jezik Duha«, onda to nazočnima tumači razumljivim riječima i »proriče«. U protivnom slučaju svi pobožno slušaju nepoznati jezik te se prepuštaju unutarnjim impulsima Duha.

Naravno da se cijelo to nadahnjivanje, zazivanje, glasno upadanje i »krštavanje« duhom odvija u priličnoj buci, neizbježivom metežu i nekom skladnom i ozbiljnom neredu. Stalnoga rituala nema. Sve je prepušteno sugestijama predstojnika, improvizacijama molioca i nadahnuću karizmatika. U svom tom procesu poduhovnjenja, što se zbiva na molitvenim sastancima, katolički pentekostalisti se ni po čemu ne razlikuju od protestantskih duhovnjaka. Ovi doživljuju iste stvari i u svojim vjerskim skupovima, a prilično često održavaju slične sastanke skupa s katolicima. Razlikuju se najviše po načinu završavanja molitvenih domjenaka. Dok ih protestanti završavaju pjesmom i molitvom, katolici ih, osobito nedjeljom, okrunu sv. misom i pričešću. Euharistiju slave u duhu pravovjerja i od Crkve propisanim liturgijskim rubrikama.

Kako je počelo?

Prije svega valja razlikovati tri faze u genezi duhovnjačkog pokreta.³ Prvu fazu bismo mogli nazvati klasični ili stari pentekostalizam. Može se reći da je nastao prvoga dana našega stoljeća kad je studentica Agnes Oznam »progovorila u jezicima«. To se je dogodilo na Novu godinu 1901. u američkom gradu Topeka (Kansas, USA) pošto je apostol pentekostalizma Charles F. Parham na nju položio ruke. Ch. F. Parham je prije toga bio »propovjednik svetosti« (Holiness preacher) te je imao svoju biblijsku školu i velik broj učenika. Poslije Agnesina doživljaja duhovski zanos je zahvatio mnoge vjernike što su pripadali raznim američkim protestantskim Crkvama i sljedbama, osobito iz pokreta Holiness Movement. Počeli su se udruživati u posebne zajednice pod imenom Assemblies of God. To su uglavnom bili kršćani konservativnih i pijetističkih nazora, fundamentalistički orijentirani. Oni vjeruju da duhovsko iskustvo prve Crkve ne pripada povijesti, već da je sastavni dio dnevnog života i sadašnje Crkve. Svoje vjersko iskustvo smatraju pravim izljevom Duha Svetoga u dušu vjernika i nazivaju ga »krštenjem u Duhu«, a vanjskim znakom tog događaja smatraju »govor u jezicima«.

Drugo razdoblje pentekostalizma počelo je oko 1956. godine i neki ga nazivaju »neopentecostalism«. Nastupilo je onda kad su neke protestantske kongregacije stale isključivati iz svojih redova pristaše duhovskog pokreta. Ovi, naprotiv, žele ostati pripadnicima svojih krsnih zajednica i nemaju namjere osnivati zasebnu Crkvu. Nalazi ih se među svim američkim kršćanskim denominacijama, osobito među metodistima, luterancima, anglikancima, episkopalcima, prezbiterijancima i ostalim evangelicima. Na čelu mnogih duhovskih zajednica stoje protestantski pastori

³ F. A. Sullivan, *The Pentecostal Movement* (Gregorianum 2, 1972, 238).

i propovjednici (gotovo 2000 njih), od kojih su neki exkomunicirani od svojih Crkava. Kad se duhovnjaci ne mogu sastajati u službenim bogomoljama, otvaraju svoje posebne molitvene prostorije.

Bilo je nemoguće da i katolički »revivalisti« ne dođu u dodir s protestantskim duhovnjacima, naročito poslije II. vatik. sabora (i tu počinje treća faza pentekostalizma, odnosno njegov katolički tip). Kad su dva mlada profesora-laika, William Storey i Ralph Keifer, s katoličkog sveučilišta Duquesne u Pittsburghu g. 1967. doživjela među evangeličkim kolegama »duhovno krštenje«, svoje iskustvo su presadili i u vlastitu školu, kojom upravljaju oci Kongregacije Duha Svetoga. Odatle je duhovska vatra prešla i na ostala katolička sveučilišta u SAD, naročito Notre Dame i Ann Arbor. Katolički duhovci se službeno nazivaju »Catholic Charismatic Movement« i publiciraju vlastiti list pod imenom *New Covenant* (Novi zavjet). Počeli su se organizirati i sastajati na nacionalnoj razini, i već su imali sedam takvih kongresa.

Točan broj katoličkih duhovnjaka nije moguće znati. Činjenica je da se pokret širi zaraznom brzinom i svaki dan brojčano raste. Računa se da imaju, samo u SAD, najmanje 500 svojih grupa, a možda i do 1000. Broj pristaša nije nikako ispod 100.000, a prema uglednom američkom časopisu *Time* ima ih oko 200.000.⁴ Među katoličkim pentekostalistima se nalazi i mnoštvo svećenika, redovnika i redovnica (osobito onih iz kontemplativnih redova). Samih američkih isusovaca, koji su ne samo simpatizeri, već i aktivni suradnici pokreta, ima 45.⁵ Danas se katolički duhovnjaci praktično mogu naći u svakom američkom gradu, u Mexicu kao i Kanadi, a također jako mnogo i u Latinskoj Americi.

Iz Amerike su prešli i na ostale kontinente, najprije u Evropu, i to u Britaniju. U Londonu su već 1970. g. postojale dvije pentekostalističke obitelji ili »ogranka«, a 1971. ih je bilo više od 40.⁶ U Francuskoj postoji od 1972. g. preko 100 grupa po svim većim gradovima, a u samom Parizu (Grand Paris) oko 20 s nekoliko tisuća članova.⁷ Na tlo Njemačke su stupili također 1972, a u prošloj godini već su imali oko 20 skupina s po prilici 600 pristaša.⁸ Nalazimo ih i u ostalim evropskim zemljama (Belgija, Holandija, Španjolska, Italija).

Svoju kulminacionu točku, i kao neku vrstu posvećenja, katolički pentekostalisti su doživjeli prošle godine u listopadu, kad su se u velikom broju sakupili u Grottaferrati kod Rima. Tu se je našlo 126 duhovskih vođa iz 32 zemlje, među kojima je bila i delegacija Japana. Počastio ih je svojom prisutnošću kardinal Suenens i još dva biskupa. Najveći im je uspjeh bio audijencija kod pape.

S pravom je dobro informirani *Time* mogao napisati da je došlo do pravog »duhovskog doba ili plime« (the Pentecostal Tide).⁹

⁴ *Time*, June 18, 1973. Str. 47.

⁵ *Herder Korrespondenz*, Heft 1, g. 1974, str. 49.

⁶ W. Kroll, *Jesus kommt*, V izd. AUSAAT Verlag, Wuppertal, 1971, 137.

⁷ *Informations Catholiques Internationales*, br. 448, janv. 1974, str. 16.

⁸ *Stimmen der Zeit*, Heft 10, Okt. 1973, str. 651.

⁹ *Time*, ib.

»Duh duše gdje hoće«

Zbog čega je došlo do te nagle duhovske plime?

Nitko od nas ne može pretendirati na točan odgovor. Zar nije Isus rekao: »Spiritus, ubi vult, spirat« (Iv 3, 8)? Mi možemo samo naslućivati da je izvorište duhovskog pokreta u neutaživoj gladi jednog dijela naše generacije za Bogom. Možda nikad čovječanstvo nije osjetilo toliku potrebu Božje prisutnosti i svoju vlastitu nemoć kao mi danas. Ljudi ne gledaju samo za kruhom i ruhom, već — još više — za duhom. Nije zaludu čovjek duhovno biće. Odrekavši se duhovnog života, počinio bi izdaju nad svojim bićem i svojom ljudskom prirodom, osjetio bi u sebi prazninu i pustoš. Potreba za duhovnom afirmacijom tjera vjernike u zagrljaj duhovskog pokreta.

Kao jedan od razloga za uspjeh naših karizmatičara možemo navesti i manjak žara i molitvenog duha u krilu službenih Crkava. Ono što tamo ne nalaze, pobožni kršćani traže drugamo: u ovim malim entuzijastičkim grupama iskrenih molilaca.

Duhovci tvrdo vjeruju u djelotvornu prisutnost Duha Kristova i u današnjoj Crkvi. Oni se pozivaju na poznate textove iz Djela Apostolskih (2, 1—4; 10, 40—48), gdje se opisuje silazak Duha Svetoga nad apostole i prve krštenike. Uvjereni su da Duh nije zatajio u svojoj prvotnoj blagodarnosti ako u njega vjerujemo i žarko ga zazivamo. Po njihovu mišljenju Duhovi su trajni blagdan Duha u Crkvi. Oni se ostvaruju svaki dan, u svakoj molitvi i u svakom molitvenom skupu. Pripadaju našem svakodnevnom iskustvu. Pentekostalisti nam s pravom predbacuju zanemarivanje pneumatologije.

Molitveni sastanci (prayer meetings) su prvi uvjet dolaska Duha Božjega na njegove vjerne. Duhovnjaci ne ničeću vrijednost privatne molitve, ali naglašavaju važnost zajedničke. Duh se dariva u prvom redu zajednici. Odatle značaj religiozne geste polaganja ruku, koja u očima duhovaca ima snagu sakramentalnog znaka. Ovdje bismo ih mogli zapitati: nije li pretjerano isticanje skupne molitve zapravo samo neka psihička potreba za potporom zajednice, jedan element masovne sugestije? Polaganje ruku je zacjelo čin vjere, no da li je stoga i sakramentalni čin?

Po mišljenju duhovnjaka neminovni učinak molitvenih skupova jest tzv. »krštenje u Duhu Svetom« (Spirit baptism, baptism in the Spirit). To im je veoma omiljeni izraz.¹⁰ No što oni pod tim riječima stvarno misle? Na sakramente krsta ili krizme, odnosno na njihovo obnavljanje? Ili možda na neki novi sakramentalni znak, rezerviran za odabrane? Zahudu ih je o tome pitati, jer oni sami nemaju u tom pogledu jasne pojmove. Teologija nije njihova jaka strana. Oni se opravdavaju pozivom na samog Isusa koji spominje krštenje u duhu (Dj Ap 1, 5). Tim izrazom oni žele označiti onaj zatravljajući osjećaj Božje blizine, radosti i mira što ga doživljuju u tom molitvenom »krštenju«. Svi koji su kao

¹⁰ Da se izbjegne svakom nesporazumu, francuski duhovci vole govoriti o izlivanju Duha Svetoga (l'effusion de l'Esprit Saint).

neutralni promatrači mogli biti svjedocima molitvenih skupova izjavljuju: u srcima pentekostalista zaista djeluje Duh Božji, nazvali to djelovanje ne znam kakvim imenom.

Vanjski znak i siguran dokaz prisutnosti Duha — kako duhovci vjeruju — jest fenomen »govora u jezicima« (speaking in tongues). Prema izjavama duhovnjaka, osobito protestantskih, govor u jezicima nužno prati svako duhovno krštenje. A što je to zapravo »govor u jezicima«? Nije to lako opisati. To bi svakako imao biti razgovor s Bogom, ne s ljudima (I Kor 14, 2), izražen jezikom vjerne duše, a koji ne mora biti isto što i jezik svakidašnjice. To je neko »izricanje neizrecivoga«. Mucanje pod afektom neiskazivog doživljaja Božje prisutnosti u duši. Neki extatični govor, nerazumljiv i samom govorniku. Jecaj i zanos, provreo iz potsvijesti molioaca. U njemu se često nalaze i elementi stranih jezika (xenoglossia), a nekada taj govor sačinjavaju samo neartikulirani uzvici. Slični na govor u transu ili neku nerazumljivu melodiju (jer pentekostalisti u zanosu često propjevaju). Kad se moliočeve jezične zalihe iscrpe, odnosno izričaji nisu adekvatni fascinaciji doživljaja, onda se poseže za novim i nepoznatim govornim materijalom. Glossolalija je stvaralački čin božanskih zanosa što plamte u nadahnutom vjerniku.

Pentekostalisti sebe nazivaju »karizmaticima« i smatraju da ih Duh Sveti doista ispunjava raznovrsnim karizmama: darom jezika, proroštvima, utjehama, izvanrednim milostima, ozdravljenjima i sl. Dar jezika je zaista karizma, ali smijemo li vjerovati da je svaki njihov »govor u jezicima« stvarno posebna Božja milost, a ne plod njihova umišljanja i duševnog transa? Doduše, za svoja »proroštva« priznaju da ne znače proricanje budućih događaja, već samo otkrivanje i tumačenje Božje volje u konkretnoj situaciji ili poziv na obraćenje. U tom smislu proroštva možemo prihvatiti, ali gdje nam je garancija da su baš njihove riječi autentična poruka Duha? Mnogi se duhovnjaci doista osjećaju utješeno i obodreni nakon svojih molitava i, ukoliko njihove utjehe nisu plod masovne sugestije, mogli bismo ih smatrati darovima Duha. Pentekostalisti tvrde da se na njima, poslije molitve i polaganja ruku, ostvaruju i tjelesna ozdravljenja. Premda ne isključujemo mogućnost Božje čudotvorne intervencije — tko to može dokazati?

Priznati ipak moramo da se među njima zbivaju prava vjerska obraćenja. Mnogi doživljaju duhovni preporod, mijenjaju dotadašnji život i doista se posvećuju Bogu. Simpatična je njihova težnja za zajedničarskim životom i skupnom molitvom, no nije li tu koji put prisutno pomanjkanje individualnosti i samostalnosti? Mnogi od njih ostaju zajedno i poslije molitve, udružuju se u obitelji i bratstva te nastoje u međusobnoj ljubavi dijeliti dobro i zlo. Nerijetki duhovnjaci, poslije pristupa pokretu i duhovnog krštenja, provode pravi duhovni život, označen dubokom meditativnošću.

Sasvim je sigurno da među katoličkim pentekostalistima doista piri duhovski povjetarac. U njih postoji živa vjera u moć i dobrotu Duha, te moramo dopustiti tom Svemogućem Duhu da u njima nađe svoje suradnike. Na koncu, tko može Božjem Duhu ograničiti polje i domet rada?

Razlučivanje duhova

Poznato nam je da u sv. Pismu stoji preporuka: »Vruće čeznite za duhovnim darovima« (I Kor 14, 1) te da se Duh Božji razlijeva doista kamo hoće. No u istom Pismu nalazimo i zapovijed o razlikovanju duhova (discretio spirituum). Vjerni Pismu, moramo je primijeniti i na duhovski pokret. Pitamo se: je li tu na djelu zaista samo Duh Božji? Možemo li u njemu prepoznati nove Duhove?

Već smo spomenuli mnoge dobre strane duhovskoga gibanja. Zadivljuje nas njihova duboka vjera i neograničeno, rekli bismo djetinjstvo, povjerenje u III. božansku osobu. Ne možemo dovoljno pohvaliti njihovu ljubav prema Riječi Božjoj, utjelovljenoj i pisanoj. Krista slave neprestance, a Bibliju čitaju posvuda, javno i privatno. Ona je izvor svih njihovih nadahnuća.

U današnjem aktivističkom, socijističkom i tehničkom svijetu pronaći toliku odanost molitvi doista je rijetkost. Duhovnjaci su ljudi molitve i razmatranja. Mole rado, često i dugo. Sami i u zajednici. Njihova je molitva većinom nezainteresirana. Sastoji se u hvalama i zahvalama Bogu. Iako poznaju prosnu molitvu, težište njihova razgovora s Bogom leži na klanjanju, divljenju i razglasivanju divnih djela Božjih.

Pentekostalisti nose u sebi nešto osvajalačkog i misionarskog. Djeluju apostolski, promiču vjeru i ljubav, prožeti su duhom kršćanske solidarnosti. Gore od unutarnje vatre i znaju je prenijeti na druge. Šire se i množe brže od ikoje sekte do sada. U našem materijalističkom vremenu znak su vjere i dokaz snage duha u čovjeku.

Ono što ih odvaja od svih sektaša i daje im pečat kršćanske autentičnosti jest njihova odanost Kristovoj Crkvi. Oni ni pod koju cijenu ne žele biti otpadnici, izopćenici, niti kontestatori. Na srcu im je crkveno jedinstvo i uopće stvar ekumenizma. Znaju da su oni Crkva — ne samo kler — priznaju punoljetnost kršćanskim laicima te im nude veću i odgovorniju ulogu u molitvenom životu Crkve. Lojalni su prema crkvenom učiteljstvu.

Zbog odanosti punoj istini i pravovjerju, dužni smo ipak našim karizmatičarima postaviti i neka pitanja.

Najprije o njihovom imenu. Odakle im pravo da se nazivaju »karizmatičima«? Da li je sve ono što nam oni nude pod imenom karizme doista »plod Duha« ili možda samo proizvod njihova duha? Izvire li spektakularnost njihovih domjenaka uvijek iz čista izvora? Jesu li u pravu kada toliko naglašuju duhovno krštenje na račun onoga sakramentalnog? Nije li kod njih riječ krštenje uzeta i spominjana previše lakoumno? Zar malko ne pretjeruju kad im je neprestano u ustima besjeda »Duh« (s velikim slovom)? Zar je Duh Sveti kroz ovih 19 stoljeća prije pojave pentekostalista u Crkvi samo drijemao?

A kako da se snađemo u njihovom jezičnom Babilonu? Je li njihov zaneseni »govor jezika« pravi govor ili samo mucanje i trabunjanje vjerom opijene duše? Ne nijećemo mogućnost glossolalije, ali možemo li

uzeti za gotov groš sve što nam »karizmatičari« prodaju pod tim imenom?¹¹ Ima psihologa koji tvrde da je govor u zanosu obična naravna pojava u određenim duševnim stanjima, te da glossolalija ima i neki terapijski učinak. Što je u toj pojavi bezvezno naklapanje, masovna histerija, religiozni dadaizam, puki snobizam, autosugestija, a što nepatvoreni govor duše, milosno nadahnuće Logosa i Duha?

Pentekostalisti obično uzimaju Bibliju potpuno doslovno i tumače je fundamentalistički. Može li se to prihvatiti u eri suvremene exegeze i hermeneutike? Je li dopušteno ignoriranje književnih rodova u Sv. Pismu? Koliko god nije moguće odobriti pojedina racionalistička i hiperkritička zastranjenja moderne demistificirane exegeze, isto tako se ne smijemo zaustaviti na naivnom i literarnom poimanju Biblije što smo ga bili naslijedili iz prošlih stoljeća.

Neki katolički i protestantski krugovi smatraju duhovce elitističkom grupom ili pače i fanatiziranom sektom. U njima vide opasnost za jedinstvo Crkve i homogeni život župe. Zašto neki duhovnjaci toliko kritiziraju crkvene strukture i poglavare? Čemu im treba posebno vodstvo, zasebno grupiranje i odvojeni molitveni sastanci? Zašto su vođe grupa gotovo uvijek laici?

Umjesto odgovora iznesimo neke tvrdnje američkog sociologa Josipa Fichtera: 76% duhovaca redovito sudjeluje u nedjeljnoj misi, 63% ih češće posjećuje crkvu, a 37% ih se više ispovijeda nego prije.¹² A djela su važnija od riječi. I još nešto pozitivna: obrazovani pentekostalisti su i sami svjesni nekih opasnosti što ih njihov pokret sobom nosi, pa su spremni primiti bratske savjete i kritiku.

Duhovsko gibanje sa svojom zagrijanom atmosferom zanesenjaštva plodno je tlo za razne nastranosti, možda, emotivno labilnim tipovima prigoda da izgube duševnu ravnotežu. Prevelika lakovjernost koju pokazuju i ona upadna žeđ za čudesnim i nadnaravnim ne ulijevaju nam veliko povjerenje u njihove, subjektivno možda iskrene, iskaze. Ne možemo ustvrditi da duhovnjaci niječu potrebu kršćanske socijalne akcije, ali zar ne pokazuju jednostranu sklonost prema molitvi i povlačenju od svijeta? Ne vuku li tako i nehotice vodu na mlin društvenih reacionera?

Što o našim karizmatičarima sude razboriti teolozi i crkveni učitelji?

Američki isusovac Eduard D. O'Connor gleda na pentekostaliste sa simpatijom, pače s njima i surađuje, ali ipak kritički.¹³ Sociolog i teolog Andrew Greeley veseli se vitalnosti i snazi što će je duhovci unijeti u Katoličku crkvu, ali upozoruje i na opasnost emotivnosti pa čak i histe-

¹¹ Prijatelj duhovaca F. A. Sullivan piše: »In my opinion, Pentecostales are mistaken if they believe that every baptism in the Holy Spirit must be accompanied by the charism of glossolalia«. (*Gregorianum* 2, 1972, str. 261).

¹² *Inf. Cath. Int.*, br. 448, 15. I. 1974, str. 20.

¹³ Ed. D. O'Connor, *The Pentecostal Movement in the Cath. Church*, Notre Dame, Ave Maria Press, 1971.

rije.¹⁴ Ne vjeruje da Duh Sveti ima posla s njihovim darom jezika.¹⁵ Poznati obraćenik i trapist Thomas Merton, prije svoje nedavne i ne-nadne smrti, izjavio je da je pentekostalizam najpogodniji oblik religioznosti za njegove zemljake.¹⁶ Benediktinac Kilian Mc Donnell, direktor instituta za kulturna i ekumenska istraživanja u Colledgevilleu (Minnesota, USA), svjestan je pogibelji što ih duhovski pokret sobom nosi, ali ipak u njemu vidi duhovnost neizrecive vrijednosti.¹⁷

Isusovac Donald Gelpi, profesor filozofije na Loyola University (New Orleans), više je kritičan nego oduševljen.¹⁸ Profesor pastoralne psihologije John P. Kildahl (New York) proučava historijski i kritički pojavu govora u jezicima.¹⁹ Osnivač ekipa Notre-Dame u Francuskoj Henri Caffarel veliki je prijatelj pentekostalizma.²⁰ Protestant W. J. Hollenweger u svojoj knjizi nije donio svoje mišljenje o katoličkom duhovnom pokretu.²¹ Karl Rahner, koji upravo slavi 70. godišnjicu života, teolog neosporne veličine, premda priznaje pentekostalizmu stanovitu vrijednost, u njemu vidi pretjerano naivnu vjeru i preporuča Crkvi da se ne prepusti tom tipu duhovnosti.²²

Daleko pozitivniji stav prema duhovnjacima zauzima belgijski kardinal Suenens. On ih je već dva puta posjetio. Prvi put u lipnju 1973, kad su se sakupili na svom nacionalnom kongresu u South Bendu, a drugi put u Grottaferrati u listopadu prošle godine. Kardinal o njima ima vrlo povoljno mišljenje, koje je prenio i samom papi.

A što o svojim pentekostalistima misle njihovi američki biskupi? Oni su i sami bili iznenađeni naglim prodorom pentekostalizma. God. 1969. odredili su da posebna biskupska komisija ispita kako stvar stoji. Komisija je g. 1970. podnijela episkopatu dosta povoljan izvještaj, gdje se tvrdi da je duhovsko gibanje teološki fundirano te da, uz potrebit oprez, može mnogo doprinijeti istinskom doživljavanju kršćanstva.²³ Neki američki biskupi aktivno sudjeluju u radu duhovaca.²⁴

Opća Crkva još nije donijela nikakva suda o duhovskim kršćanima. Ipak izgleda da im je papa Pavao VI. sklon. U audijenciji, na kojoj su i oni bili prisutni (listopad 1973), nije ih izričito spomenuo, ali je očito na njih mislio kad je kazao: »Veselimo se s vama, dragi prijatelji, zbog obnove duhovnog života koja se očituje danas u Crkvi u raznim obli-

¹⁴ W. Kroll, *Jesus kommt*, V. izd. Aussaat, Wuppertal, 1971, str. 31.

¹⁵ »The phenomenon of speaking in tongues may be many things, but, whatever it is, it is not God's Spirit«. (*Nation. Cath. Reporter*, oct. 2, 1970, str. 17).

¹⁶ *Le Supplément*, N° 102, septembre 1972, str. 311.

¹⁷ *Dialog*, br. 9, g. 1970, str. 49.

¹⁸ D. L. Gelpi, *Pentecostalism. A Theological Viewpoint*, Paramus, New York, 1971.

¹⁹ J. P. Kildahl, *The psychology of speaking in tongues*, Harper & Row, New York, 1972.

²⁰ H. Caffarel, *Faut-il parler d'un pentecôtisme catholique?*, Coll. Renouveau, ed. Feu nouveau, Paris 1973.

²¹ W. J. Hollenweger, *Enthusiastisches Christentum. Die Phingstbewegung in Geschichte und Gegenwart*, Zürich, 1969.

²² *Herder Korrespondenz*, br. 2, g. 1974, str. 91.

²³ *Stimmen der Zeit*, br. 10, g. 1973, str. 655.

²⁴ *Herder Korrespondenz*, br. 1, g. 1974, str. 51.

cima i na raznim mjestima. U toj obnovi se pokazuju neke zajedničke crte: uživanje u dubokoj, osobnoj i zajedničkoj molitvi, povratak kontemplaciji s naglaskom slavljenja Boga, želja potpunog predanja Kristu, velika otvorenost pozivu Duha Svetoga, marnije čitanje Sv. Pisma, široka bratska odanost, volja da se doprinese svoj dio službi Crkve. U svemu tome možemo prepoznati otajno i diskretno djelo Duha koji je duša Crkve«. ²⁵

No u tom istom govoru papa upozorava i na eventualna zastranjenja i veli: »Međutim, i u najboljim iskustvima obnove s dobrim zrnem se može zamiješati i ljulj. Stoga nam je potreban i dar rasuđivanja duhova, koji pripada pastirima Crkve: na njih spada ne da gase Duha, nego da sve iskušaju, a zadrže ono što je dobro« (v. I Sol 5, 12 i 19, 21).

Premda gornje papine izjave nisu ex cathedra, dužni smo im pokloniti povjerenje. U katoličkom pentekostalizmu se doista krije velika duhovska, duhovna i misionarska snaga. Nakon potrebite faze pročišćavanja može kršćanskoj vjeri donijeti mnogo dobra i pravi duhovni preporod. Može poslužiti i kao spasonosna opomena Crkvi da preoblikuje svoje paraliturgijske obrede te da više vodi računa o slobodnom i osobnom doživljavanju liturgije.

Iako svi ne možemo postati pentekostalistima, poslušajmo Apostola i »ne gasimo Duha«!

JA VOLIM TAKO ŠUTLJIVE RIJEKE

Ivo Lendić

Iz dalekih dolaze daljina, negdje;
Izmorene, pjenušave.
Dolaze umorne,
Obješču isječene o staze kamene.

Bile su bučne, ohole,
Minulih stoljeća tajnama napojene . . .

One tako nevine, vedre
U sunovrat bježe i odnose
Tajne:
Koje nikad neće ni u kome biti
Sigurne
— Zauvijek nekazane . . .

Ja volim tako kreposne.
Tako šutljive rijeke.

²⁵ *Inf. Coth. Int.*, br. 448, str. 20.